

Sivistyspoliittinen aloite jatkuvan oppimisen tiekartan linjauksiin

Vapaa Sivistystystyö ry 6/2020

1. Taustaksi

Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus on laajassa valmistelussaan edennyt kohti kansallisen tason linjauksia tiekartan muodossa. Tiekartta tulee keskeisesti vaikuttamaan koulutus- ja työmarkkinapoliittiseen keskusteluun koko 2020-luvun, yli hallituskausien.

Uudistuksen tavoitteena on: suomalaisten osaamistaso nousee, perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevien 25-64-vuotiaiden määrä ja osuus vähenevät, osaamistaso paranee ja erityisesti seuraavien ryhmien osallistuminen lisääntyy: heikon taitotason omaavat, työttömät ja pitkäaikaistyöttömät, lomautetut, 55-vuotta täyttäneet, matalapalkkaiset, pk- ja mikroyrityksissä työskentelevät, rakennemuutosaloilla/-tehtävissä työskentelevät sekä maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset.

Uudistuksen läpiviemiseksi luodaan uusi valtakunnallinen ja alueellinen palvelujärjestelmä, jonka keskeisinä osioina ovat koulutuksen tarjonnan ja kysynnän kohtaanto, sekä eri oppilaitosten rajat ylittävä yhteistyö, jotta työn ja osaamisen liitto onnistuu.

2. Sivistyspoliittiset linjaukset jatkuvan oppimisen tiekarttaan

Työn ja osaamisen liitto ei toteudu ilman selkeätä, tulevaisuusorientoitunutta sivistysnäkömää, jossa ihmisen työ ja osaaminen määräytyvät kokonaisvaltaisesti ja joustavasti, ihmisen kaikkia kyvykkyyksiä ja kokemuksia hyödyntäen. Tulevaisuuden sivistys luo alustan kaiken uuden oppimiselle, ja antaa ihmiselle tarvittavat geneeriset osaamistaidot työn, elämän ja osaamisen liittoon.

Osaamisen ennakkointifoorumin raportissa Osaaminen 2035 (OPH 2019:3) nousi selvästi tärkeimmäksi geneeriseksi osaamiseksi kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus. Tätä seurasivat tärkeysjärjestyksessä vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot, ongelmanratkaisutaidot, luovuus, oppimiskyky ja monikulttuurisuustaidot. Kokonaisuuksien hallinta, itseohjautuvuus ja eettisyys, sekä tiedon hallinta- ja analysointitaidot kuuluivat myös geneerisen osaamisen Top 10-taulukkoon.

Työelämäosaaminen vaatii jokaiselta työntekijältä osaamisen ja ammatillisuuden yhteensulautumista. Osaaminen 2035-raportissa työelämäosaaminen on asiakaslähtöisten palvelujen kehittämisosaamista, digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisosaamista, innovaatio-osaamista, henkilökohtaisen osaamisen kehittämistä ja johtamista, digitaalisten toimintojen hallinta- ja ohjaustaitoja, ihmisten ja osaamisen johtamis- ja valmentamistaitoja, asiakaspalvelutaitoja ja liiketoimintaosaamista sekä etä- ja virtuaalipalveluiden hallintaa.

Vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuodot pystyvät ketterästi siirtymään valtakunnallisen ja alueellisen jatkuvan oppimisen ekosysteemiin jossa luodaan uutta koulutustarjontaa työn ja osaamisen haasteen kohtaamiseen. Tämä systeeminen siirtymä edellyttää kuitenkin sivistyspoliittista näkemystä jossa ihmisen erilaiset oppimisympäristöt tukevat kokonaisvaltaisesti ihmisen osaamisen kehittämistä ei pelkästään työssä, vaan koko elämänsä aikana.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset muodostavat laajan valtakunnallisen verkoston sekä ovat mukana alueellisissa ja kunnallisissa verkostoissa muiden koulutuksen järjestäjien ja koulutusasteiden kanssa. Vapaan sivistystyön oppilaitoksista voitaisiin muodostaa aikuisten osaamisen kehittämisen tueksi alueellisia palvelurakenteita. Vapaan sivistystyön roolia alueellisissa jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmissä voidaan kehittää siten, että ne voivat rakentaa yhteisiä koulutustarjottimia sekä luoda uudenlaisia ohjauksen ja hakevan toiminnan palveluita.

Sivistyspoliittinen tulokulma jatkuvan oppimisen ekosysteemin kehittämiseen on kokonaisvaltainen ja kontekstisidonnainen: ekososiaalisen sivistyksen avulla tuetaan kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista yksilö- yhteisö- ja yhteiskuntatasolla, fyysistä ja henkistä vaurautta ja hyvinvointia, sosiaalista pääomaa ja kansalaistaitoja, minä- ja muutospystyvyyttä sekä työssä ja elämässä tarvittavaa resilienssiä. Suurin huoli on, että osa työvoimasta/kansalaisista jää jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän ulkopuolelle – tähän huoleen vapaan sivistystyön oppilaitokset pystyvät vastaamaan omilla vahvuuksillaan, koska sivistys on enemmän kuin palvelu; se on ihmisen täyteen potentiaaliin kasvamista sekä yhteisöllisyyden rakentamista.

Sivistys on jatkuvan oppimisen ekosysteemin ja osaamisperustaisuuden alusta, jossa kohdennettujen koulutusten konseptointia ja kansalaisten kompetensseja voidaan kehittää laaja-alaisesti ja omaehtoisesti työelämän nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin. Vapaa sivistystyö pystyy luomaan palvelumuotoiluja malleja niille, jotka eivät eri syistä halua koulutukseen, sekä tarjoamaan matalan kynnyksen koulutuksia joissa perustaitoja opitaan kiinnostuksen kohteen rinnalla. Yhteisöllisyys on koulutukseen lähtemisen yksi tärkeä motivaattori, ja tässä vapaalla sivistystyöllä on paljon osaamista, jolla päästään jatkuvan oppimisen uudistumisen kunnianhimoisiin tavoitteisiin 2020-luvun Suomessa.

- - -